

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . . 6 „
Negyed évre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Ennél kisebb . . 2 „
Bélyeg külön 60 fill.

„Valljon mi lesz en ebből!”

E szó hiven tolmácsolja azoknak hullámozó hangulatát, kik ott Jeruzsálemben ama hatalmas pünkösdi szellemmozgalomnak voltak fül- és szemtanúi. A Lélek csodatényét látva, felébred lelki világukban a kétség. A Szentlélek tavaszi fuvallata lengi körül s a megszokott régi felfogáshoz göröcsösen ragaszkodó előítélet, a megkövesült mosaismus, a zsidó particularismus kezd ingadozni.

„Valljon mi lesz en ebből?” a pünkösdi sokaságnak csak egy parányi részére nézve lett e szó valóságos életkérdéssé. A nagy tömeg „álmélkodik,” homályos sejtelmeit csakhamar háttérbe szorítja a köznapi gond, a léha tétlenség hatalma. „Galileusok mind ezek!” — mondják a farizeusok, — „édes bortól részegedtek meg” — térjünk felettük napirendre! S a tömeg örül, hogy a társadalom oszlopembereinek ámitó szava az ő alkalmatlankodó lelkiismeretének altató dalává lesz.

Úgy látszott, mintha a pünkösdi predikátornak s társainak nyoma veszett volna. A világ legalább hitte. Valójában megkezdtek a nagy munkát, zaj és feltűnés nélkül, látatlanul hintették el az ige magvát, vérükkel öntözték s néhány évtized múlva a kis mustár magból terebélyas fa növekedék, melyet sem a mózesi törvény vakbuzgó óreinek, sem a római caesaroknak fejszecsapásai levágni nem voltak képesek. A galileusok munkájának nagy sikere a világtörténet legnagyobb csodája. A keresztyénség nem társadalmi forradalommal, nem a külső rend és szokások gyökeres megváltoztatásával kezdte meg világmegváltói missióját. Az érzület, a lélek, a szellem megszentelésével oldotta meg történelmi feladatát, — s az érzület, a lélek megújulásával újult meg a társadalmi rend is.

„Istennek országa ti bennetek vagyon” — azt mondja az Úr. Valódi üdvös, maradandó hatása csak az erkölcsi erőnek van, mely — mint kovász a tésztát — áthatja a szívet, lelket, a bensőt, hogy azután külsőleg is, az élet összes nyilatkozati alakjaiban megtestesüljön.

„Valljon mi lesz en ebből?” e szó lebeg ajkaimon, midőn tekintetem a hazai protestáns egyházunk iránt mutatkozó közérdeklődés legújabb jelenségeire irányul.

A jajok, melyek mind eddig csak Sion várfalain belől hangzottak, élénk visszhangot keltve, most jelszó gyanánt szállnak ajakról ajakra, táborról táborra. Barát és ellenség, az egyházi és politikai közvélemény hivatott képviselői: a „protestáns kérdés”-t szellőztetik. Actualis ügygyé lett — úgy látszik — a magyar protestantismus számos sérelme, napirendre került az végre a profán sajtó hasábjain is, mint azt annyian óhajtották s annyiszor sürgették is.

Van e jelenségben valami, — tán nem vonja kétségbe senki, — a mi alapos reménnyel kecsegtet egyházunk az államhoz való viszonyának oly irányban való fejlődése iránt, mely a jogegyenlőség, a viszonzóság elvének érvényesülésében, a jogos igényeinknek megfelelő intézkedésekben jut majd kifejezésre. Annyi eredménye mindenesetre lesz, hogy a kormány behatóbb figyelmére fogja méltatni egyházunk azon sérelmeit, melyeknek orvoslását az államhatalom kezelői eszközölhetik.

De ennél többet ne várjunk! S ne ringassuk magunkat az önámítás édes álmába azzal, hogy ez úton megszerezhetjük Gileád balsamát, mely az egyház tátongó sebeit begyógyítja.

Ez a balsam nem terem idegen földön, csakis az egyház saját kertjében, ha ez a hitélet szent érdekeit önmegtartóztatással szolgáló kertészek gondozása alatt áll.

Nem ott nyílik, szerény nézetem szerint, a világ előtt feltárt bajaink tulajdonképi kútforrása, a hol orvoslást keresünk és sürgetünk. Nem a külső viszonyokban, hanem mélyebben, az egyház belső organismusában.

Századokig harczoltunk a létért, a törvény előtt való egyenlőség Istenadta szent jogának elismeréséért. Századokig kellett határainkat védenünk, valóságos Isten csodája, hogy még élünk, mozgunk és vagyunk.

E százados harczban rejlik tán oka annak, hogy egész erőnket az egyház és állam közti viszony javítását célzó munka vette igénybe. A hitélet fejlesztése másodrendű feladattá lett. Nem is volt erre annyi szükség az elnyomatás éveiben, midőn Isten végtelen bölcsessége s kegyelme folytán, a protestáns vallásszabadságot lenyűgöző vasbékó, a vallásos köztudat, az egyházas közérzet, az együvértartozás szilárd kötelékévé, a hiveket szorosan egymáshoz fűző kapocsává vált.

A vasbékót széttepte a mindinkább megizmosodó nemzeti köztudat, a rendi alapon nyugvó hagyományokból kibontakozó jogállam, azon eszményi törvényhozásnak erkölcsi hatalma, mely a dicső 48 iki alkotásokban jut kifejezésre. De a vasbékók meglazulásával meglazult az a kötelék is, mely gondviselészerű rendeltetésének megfelelően, az egyháztagokat a közös veszély, a közös oltalom szükségességének tudatában egymáshoz fűzte.

Ehhez járul, hogy az államhoz való viszonyunk kedvezőbbre fordultával ismét, részint az egyház körén kívül, részint az egyház körén belül mutatkozó oly jelenségek merültek fel, melyek az egyház figyelmét s erejét tulajdonképi feladatától elvonva, külső, leginkább egyházkormányzati ügyes-bajos kérdések megoldásában merítették ki. Utalok az 1848. utáni ostromállapotra, egyházunk e „babyloni fogság“-ára, az 1859-k-i császári pártens ellen vívott harczokra, a nemzetiségi surlódásokra s. t.

És — tegye mindenki az ő kezét szívére! — az egyház belső erejének, a hitélet, szent vallásunk erkölcsi hatalmának fejlesztésére vajmi keveset tettünk. Ott van a belső missió szolgáltatásban álló gyámintezet, az egyedüli intézmény, mely a 19-ik század derekán egyes lelkes férfiak buzgólkodása által megalapítva, félszázadon át fejt ki elismerésre méltó tevékenységet, az egyházi közönyösség szükkeblősége folytán, felette

szerény eszközökkel, felette szűk körben. Egyesek kimagasló munkásságával találkozunk ott, hol virágzó gyülekezeteink vannak, — hanyatlásnak indul az egyháziasság ott, hol az igehirdetésnek Isten által rendelt intézménye nem többé „ministerium“ — szolgálat, a szeretetben munkás hit szolgálata a hívők üdvösségére, a hitetlenek megmentésére, hanem „officium“, hivatal, jogi alakok keretében mozgó ténykedés.

Bajaink tulajdonképi oka ebben rejlik. Az egyház jogi, külső viszonyai — éppen nem vonjuk kétségbe — fontosak, nélkülözhetlenek, mert erkölcsi céljának megvalósítása ezektől is van függővé téve. De ez csak külső kerete a lelkekben tükröződő isten országának, az edény, melyben az evangelium szellemének életető vére pezsdül. Mit ér a keret, ha a beleje foglalt kép elhomályosul? Mit a tág véredények, melyekben ép, egészséges életnedv nem kering?

Én azért napjainkban hibának, válságos hibának tartom, ha az egyház mind inkább mutakozó bajainak forrását egyedül csak a külső viszonyok rontó hatásában keressük s ha egyházunk kívánatos felvirágoztatásának eszközeit mindig és mindig csak a körén kívül eső tényezők közreműködésétől várjuk. Válságosnak mondom e hibát azért, mert elvonva figyelmünket az egyház vallás-erkölcsi céljától, azt oly irányban köti le, hogy tulajdonképi feladatának nem felelhet meg úgy, mint a kor anyagias világnézetével szemben megfelelnie kellene.

Igyekezünk a vallási egyenjogúságnak törvényhozásilag kimondott elvét a gyakorlati élet terén is, úgy az államélet, mint a társadalom körében minden rendelkezésre álló eszközök igénybevitelével érvényre emelni, illetőleg teljes érvényre jutását sürgetni. De arról ne feledkezzünk meg, hogy mélyebben kell szántanunk a lelki élet mezején, nekünk magunknak kell a konkolyt kiirtanunk s tiszta magot vetnünk, csak úgy várhatunk bő aratást is.

Ismétlem, belülről kifelé kell építenünk. E téren is áll az Úr biztató szava: „keressétek először az Istennek országát és annak igazságát és mindazok megadatnak néktek!“ (Máté 6, 33.)

Ezen általános reflexiók után áttérek annak a két kérdésnek szellőztetésére, melyek jelenleg az egyházi közvéleményt foglalkoztatják. Ezek az

egyházpolitikai törvények hatásának s az ennek ellensúlyozására ajánlott intézkedések s ezek közt az egyházi fegyelem kérdése.

POSZVÉK SÁNDOR.

Magunkért is!

Bajaink egy része abból származik, hogy — szegény az eklézsia. Szegény úrnak pedig szegény a szolgálja is.

Szegény is a protestáns papság!

Nem kötelességben, nem érdemben, nem ígértben szegény, hanem fizetésben. Szegénynek azután szegény a szerencséje is. Lám, nagy nehezen rá szánja magát a törvényhozás, hogy a papok fizetését kiegészíti 600 frtlig, 1899 elejétől számítva; múlik az idő, ugyancsak kecsgetti őket miniszter. sajtó, hogy karácsonyi ajándéku meglesz a kiegészítés; nem lett meg. A jogos felzúdulást ígéretek ismétlésével igyekeznek csillapítani, s minthogy segínyt vár a papság, nem jó szót: az elégedetlenség tovább zúgolódik, húsvétra tehát a püspökökhöz küldik le a pénzt, de az igények megállapítása nélkül, — hadd hallgasson el a követelődés. (Ezt ugyan megtehetette volna a miniszterium még tavaly nyáron! Hiszen most már az 1900. évre szóló összeget várnák a lelkészek!) Mintha bizony nem tökéletesen mindegy volna annak a szegény sanyargó papnak: a kormány pénztárában, vagy a püspök pénztárában késik-e az ő pénzecskeje!? Itt-ott még az adót is kivetik előre, 1899-re, a kérelmezett összegre, de nem hiszem, hogy viszont késedelmi kamatot adna reá az állam 1899. január 1-től számítva.

Bezzeg máskép járnak el a katonatisztek fizetésével!

E napokban jelent meg a rendelet, mely szerint a tiszték fizetését f. év elejétől számítva pótlólag a fölemelt összegben kell egyszerre kifizetni. Bezzeg nem kell itt 10 év a kiegészítésre, hanem még visszamenőleg emelik föl, bezzeg nem kell itt hónapokon át szóval tartani az éhezőket, hanem azonnal a pénzt küldik!

Látszik tehát, hogy még a törvényben is keveset bizhatunk. Nincs nekünk igazi, komoly jóakarónk, ha csak magunk nem! Nincs más mód, mint magunk szövetkezzünk a magunk sorsa javítására. De ez a mód ezután biztos is.

A szövetkezés, az összetartás erejét, hatalmát ugyancsak kézzelfoghatóan bebizonyították a magyarországi tanítók. Összeállottak, tagdíjakat fizettek, adományokat gyűjtöttek, segélyeket szereztek, egyesektől, testületektől, hatóságoktól, kormánytól, és most már nagyszerű alapjaik vannak: fiaik számára ösztöndíjak, otthonok, árváik számára árvaházak, maguknak korpótlék, nyugdíj, fizetésük emelése, casino stb.

Mi evang. lelkészek elmaradtunk. Nekünk tehát ugyancsak igyekeznünk kell, hogy legalább annyit biztosítsunk magunknak, családunknak, özvegyünknek, árvánknak, mint a mennyit már biztosítottak, p. o. a tanítók.

Elmaradtunk, tehát annál jobban kell iparkodnunk, hogy utolérjük amazokat.

Nemcsak egyéni érdek az, ha az evang. lelkészek lehetővé akarjuk tenni, hogy fiait tudományos pályán tisztességes körülmények között neveltethesse, hanem magasabb egyházi és nemzeti érdek is. Mentül tűrhetőbbé, nyugodtabbá, vonzóbbá tesszük anyagi szempontból a papi pályát: annál számosabb és tehetségesebb ifjak lépnek majd az evang. szent ügyének oltára mellé, annál nagyobb számban állnak majd idővel prot. szellemben nevelt fiaink a közügy szolgálatában.

Magunkért magunknak kell első sorban helyt állanunk!

Bevételeinket nem bírjuk fokozni, az nem rajtunk áll; csak úgy segíthetünk tehát helyzetünkön, ha kiadásunkat csökkentjük.

E végből akarunk most egyesületet alkotni, hogy fiaink kitaníttatásánál testületi befolyással támogassuk egymást.

Összeadjuk magunk, a mit birunk, pénzben, utánjárásban, összekolduljuk a többit, a mire még szükségünk lesz. Igenis, összekolduljuk, uraktól, vendéglősoktól, egyletektől, intézményektől; igenis, összekolduljuk, mert máskép nem érhetünk célra; igenis, nekünk nincs ezt okunk szégyenleni. A szegénység nem szégyen, hanem szerencsétlenség, a mi szegénységünk pedig nem is csak a mi szégyenünk, nem is csak a mi szerencsétlenségünk.

Az, a ki egyesületünk vezetését majd kezébe veszi: pirulás nélkül koldulhat és kolduljon éretünk, mert igazán nagy jót tesz sok szegény papi családdal, sok szegény lelkészi családnak áldása fogja kísélni nemes fáradozását!

Úgy képelem, hogy mindnyájunk nevében, érdekében, meghatalmazásából közben jár majd elnökünk mindenféle pártfogások kieszközlésénél. A mit nem tehet, vagy legalább sikerrel nem tehet, mint magán ember: azt megteheti majd az egyesület nevében sok helyen; és áldásos sikerrel.

Igaz, hogy ezt csakugyan embere válogatja! Az elnök teendőit nem lehet alapszabályokba szorítani: az ő lelke, szíve szavára kell majd hallgatnia és így fáradoznia.

Azt hiszem, ez lesz a mi egyházunknál a legnehezebb megbízás. Személyesen fölkeresni a nagyobb városokban azokat, a kiktől tartós pártfogást lehet kieszközölni, levelezni intézmények, egyesületek vezetőivel, szülőkkel, ifjakkal: nehéz feladat lesz; de a legszebb is! Levenni a legkeserveesebb gondot annak a szegény falusi papi családnak a vállairól, mikor az már a távolban nem bír fiának segítségére lenni, sem pénzzel, sem tanácscsal, apja helyett apai szeretettel segíteni az élet bajaival először megküzdő ifjút, ugyanakkor segíteni magán a családon; de ez lesz a leghálásabb megbízás is: senki sem tehet közöttünk annyi jót, senki fejére sem imádkoznak le annyi áldást, senki sem kötelezhet le örök hálaára annyi jóra, mint a kit erre a bizalmi állásra megválasztunk; annak szíve legyen ám, tele szeretettel, annak lelke legyen ám, tele kitartással, annak jelleme legyen ám, tele önmegtagadással, annak munkakedve legyen ám, tele lelkesedéssel. De annak azután tisztelete legyen ám előttünk és általunk, tele őszinteséggel!

A segélyegyesület alapszabályaira nézve, melyeket a lelkészek megfontolásába és pártfogásába ajánlunk, csak kevés megjegyzésünk van.

Az egyik terv az volt: 10 évig tőkét gyűjteni, s csak akkor, tetemes tőkével megkezdeni a segélyt: a többség azt mondta: azonnal van szükség segélyre, azonnal kezdjük meg a működést, ha kevesebb vagyonnal is.

Nem vettük tervbe, hogy minden lelkész köteles tagul belépni; föltesszük azonban, hogy a szövetség fontosságát és célját figyelembe véve, mindegyik belép; mégis előnyt adunk majd annak, a ki már az alakulás, vagy a későbbiek-nél a ki hivatala vállalása évében belép. Művelt, érdeküket belátó tagokkal van dolgunk! Szébb is lesz, üdvösebb is lesz az önkéntes egyesülés!

A segély módját nem részletezi a javaslat: segíteni akarunk minden tisztességes úton-módon,

tandij, lakás, élelmezés, ösztöndíj, nevelőül, hivatalba való alkalmazás, ajánlás, pártfogás: mindezt alkalmat nyújt az egyesület jótékonyságára. Mint atya: úgy akar az egyesület a tagok fiainak támogatására lenni.

S mint fiak: úgy legyenek készek a segélyezetttek visszaszolgálni az egyesület gyámolítását később, ha hivatalhoz, keresethez jutnak!

Hajdan, saját költségükön tanítottak előkelő uraink és gyülekezeteink jóra való ifjakat, — most legalább támogatásukra számítunk! Számítunk hitrokoni bizalommal!

De leginkább magunkra számítsunk mégis; a magunk érdekeinek helyes felfogása, egymás iránti tartozó szeretet, jóindulat kötelez az egyesülésre. Mi hirdetjük, hogy „egymásnak terhét hordozzátok,” mi adjunk példát is reá. Legyen ez az egyesület összetartó kapocs közöttünk, kiket képzettség, theológiai irány, helyi érdek, vagyoni helyzet, nyelv annyi felé szakgatnak.

Mutassuk meg, hogy van bennünk testületi szellem, szeretet, erő!

Megalakítjuk az egyesületet!

Megalakítjuk és fel is virágoztatjuk!

VERES JÓZSEF.

BELFÖLD.

Kérelem. A tervbe vett segélyegyesület számításainál szükséges volna tudnunk: hány lelkészfiú van körülbelől az iskolákban? Tisztelettel kérem a nt. esperes urakat, kegyeskedjenek a maguk egyházmegyéjükre nézve összeírni, egyházmegyéjükből hány lelkészfiú jár 1. polgári iskolába, 2. gymnasiumba, 3. reáliskolába, 4. egyetemre, 5. szakiskolába, még pedig hol? Az összeírás eredményét kérem június 15-ig hozzám küldeni, hogy a lapban közölhessem a szám szerinti kimutatást tájékozással. A lelkészértekezleteket pedig kérem az ügy komoly támogatására és felkarolására.

Veres József.

A bányakerületben a lelkészi fizetés kiegészítésére nézve következő érdekes adatokat közöljük: Arad-békési egyházmegyében 4 egyház kért 1200 koronáig 290, 1600 koronáig 1489 koronát. A bácskai egyházmegyében 11 egyház 1200 koronáig 3279 korona, 1600 koronáig 7525 korona; a bánáti egyházmegyében 10 egyház 1200 koronáig 1942 korona, 1600 koronáig 5486 korona; a békési egyházmegyében 3 egyház 1200 koronáig 476 korona, 1600 koronáig 1676 korona; a csanád-csongrádiban 4 egyház 1200 ko-

ronáig 679 korona, 1600 koronáig 2011 korona; a pestmegyeiben 5 egyház 1200 koronáig 1921 korona, 1600 koronáig 3921 korona; túrócziiban 8 egyház 1200 koronáig 1011 korona, 1600 koronáig 3940 korona; a zólyomiban 11 egyház 1200 koronáig 776 korona, 1600 koronáig 7674 korona; összesen 1200 koronáig 10376 korona, 1600 koronáig 30724 korona kiegészítést kért 56 egyház.

A somlyóvidéki ág. h. ev. tanítóegyesület április hó 18 án tartotta meg Pápán a tavaszi értekezletet a következő tárgysorozattal: 1. Szili Lénárd elnök évi jelentése. 2. Mult évi jegyzőkönyv hitelesítése. 3. Kapi Gyula soproni tanítóképzői igazgató levele. 4. Szutter Dániel pápai tanító értekezése „Az egy tanítós osztatlan népiskola tantervéről.” 5. Felhívó szózat. b. Eötvös József munkáinak terjesztésére. 6. Pénztárnok, könyvtárnok jelentése. Indítványok. A gyűlésen megjelent Gyurátz Ferencz püspök és I. Lajos Lajos egyházkerületi felügyelő is.

A tordasi ev. egyház Dr. Burchard Bélaváry Rezső velencei birtokost választotta felügyelőjévé, ünnepélyes beiktatása április 29-én volt, midőn belépett a Luther-társaság tagjai sorába is.

Gyurátz Ferencz püspök a következő kérdéseket ajánlotta az egyházmegyei lelkészegyletek figyelmébe az 1900. évben. I. Miben találja a lelkészi egylet annak okát, hogy vegyes házasságok kötése alkalmával a jegyesek között a születendő gyermekek vallására vonatkozólag létrejött szerződés egyházunkra nézve több esetben jelent veszteséget, mint nyereséget? mily utat, módot ajánl itt egyházunk érdekeinek megvédésére, az ellenfél hódításának meggátolására?

II. Mikép folytathatjuk sikerrel a védekezést a felekezetenkívüliség s a szekták terjesztése ellen?

III. Miképen emelhető népünkben az evang. prot. öntudat? Mikép vonható bele az egyházunk vallási érdekének védelmét célzó munkába a presbyterium közreműködése s továbbá az összes evang. családok résztvevése?

IV. Mily jelentőséget tulajdonít a lelkészegylet a házi áhitatosság gyakorlásának? Mi ennek a hívek körében ápolására nézve a lelkész feladata?

V. Hogyan értelmezi az egylet a „cura pastoralis?” Mily eljárás mellett véli ennek gyakorlását óhajtott sikerre vezetőnek?

VI. Népünk a téli időszakban a munka teréről huzamosabban leszoritva, több időt fordíthat lelki szükségletei kielégítésére. Ez is kétségen kívül áll, hogy a reánk bizottak valláserkölcsi élete teljes mértékben megérdemli a vele való foglalkozást. Közlebb fontos egyházi érdeket szolgálunk, ha népünknek a téli nyugalom idején a vasárnapokon kívül hetenként egyik hétköznapon is alkalmat nyújtunk a lelki épülésre, tanulásra, kedély

nemesítő szellemi élvezetre s ez által is éreztetjük vele az egyház gondoskodásának jóltevő hatását. E célra igen ajánlható intézkedés a vallásos esték rendezése — nagyobb helyiség hiányában — az iskola teremben. Itt következik egy program javaslat, mely a viszonyok szerint módosítható: 1. Közének az énekes könyvből. 2. A lelkész imát mond s egy szakaszt olvas fel a szentírásból. 3. Vallási, egyházi tárgyú felolvasás vagy szabad előadás. 4. A gyűl. énekkar éneke. 5. Egy vagy két valláserkölcsi tartalmú, a felebaráti s a hon-szeretet érzelmét ébresztő költemény szavalása. 6. Bezáró ima. 7. Közének kijövrőre.

A felolvasásokhoz, előadásokhoz a lelkész s lelkész-tanító urak gazdag forrást találnak az egyetemes s a reformáció történetében, hazai ev. egyházunk multjában, a korunkban éledő buzgalommal folyó külmissió működését rajzoló művekben (Dietel-Missionstunden. Leipzig. Nt. Scholtz Ö. lelkész úr által szerkesztett „Külmissió.”) Továbbá hazánk, nemzetünk történetében, egyes kiváló eseményekről, egyénekről szóló rajzokban. Indokoltnak, czélszerűnek tartja-e az egylet a vallásos estéknek ily eljárással való rendezését? Ha igen, úgy az ügy érdekében jó szolgálatot tesz, ha partolásának jegyzőkönyvi határozattal is kifejezést ad s az egyleti tagokat felhívja, hogy gyülekezeteikben annak idején a vallásos esték rendezését fogantatba vegyék.

A kassai ág. hitv. ev. I. anyaegyház évkönyve az 1900-ik évre. XX. évfolyam. Kassa 1900. 59 lap. Szerkesztette az egyháznak érdemes lelkésze Csiskó János. E szép multú és fényes jövőjű ev. gyülekezetünk kebelében az elmúlt évben szül. 36 gyermek, confirmáltatott 32 gyermek, hirdettetett 20 pár (18 pár vegyes vallású,) eskettetett 20 pár (18 vegyes.) meghalt 25 személy, úrvacsorával élt 546, áttért senki, kitért 3 férfi, 5 nő. Ez utóbbi adatot Csiskó a következő, felekezeti viszonyainkat hiven feltüntető megjegyzéssel látja el: „E szám első tekintetre megdöbbenő. De ha a körülményeket ismerjük, melyek közt e szám keletkezett, akkor elveszti minden hatását. Ugyanis a mult évben — a legújabb methodus szerint — a legtöbben olyanok jelentkeztek kitérésre, a kik sohasem tartoztak az ev. egyházhoz: nem kereszteleztettek az ev. egyházban, nem részesültek ev. oktatásban, nem vettek részt ev. istentiszteleten és úrvacsorában; de a m a b i z o n y o s o l d a l r ó l k ü l d e t t e k a k i t é r é s i j e t e n t k e z é s r e, h o g y a k i t é r t e k s z á m a a n n á l n a g y o b b l e g y e n, m e l l y e l a v i l á g e l ő t t k é r k e d h e s s e n e k; d e e z z e l m i n k e t n e m á m i t a n a k, l e g f e l j e b b c s a k ö n ö n m a g u k a t á m i t h a t j á k. A z e g y h á z n a k, m i n t i l y e n n e k, n i n c s o k a a g g ó d n i a i l y k i t é r é s e k f e l e t t.” A z i s t e n i t i s z t e l e t r e n d j e s z e r i n t a z t f e l v á l t v a m a g y a r é s n é m e t n y e l v e n t a r t j á k K a s s á n. E g y h á z i a d ó b a n a z e l m u l t

évben 296 tag 1489 frt 50 krt fizetett. A legnagyobb tétel 30, a legkisebb 1 frt. Az egyházi évi illetékek tőkétét kifizető egyháztagok nevét megörökítő „aranykönyv“ szépen szaporodik évről-évre. Ez egyházi örök tagság megszerzése egyike az egyház legszebb és legkegyetesebb szokásainak. Az egyház és iskola tőkétét adományokkal és alapítványokkal gyarapító jöltevek „emléktáblája“ 1870. óta 74090 frt 83 krt tün- tet föl, a mi bizonyára lélekemelő dolog. Az 1899. évkönyvre bejött 129 frt 50 kr. A bőjti offertóriumhoz 111 egyháztag 84 frtot s a jabak- napihoz 102 egyháztag 83 frtot adományozott, míg a magyarhoni gyámintézet javára 80 frt 50 kr. folyt be. A pénztár forgalmi kimutatása 15,619 frt 38 krt s ugyanannyi kiadást, a tőkevagyon 55,116 frt 24 krt, s a jövő évre szóló költség- előirányzat 12,026 frtot tüntet föl. Az iskolai pénztár 12,303 frt 69 kr. bevételben s ugyan- annyi kiadásban van föltüntetve. Vagyonmérlege 75,074 kor. 20 fill., költségelőirányzata 11,290 koronában van fölvéve. „Egyházunk 1899. évi története“ cz. alatt a lelkész főbb mozzanatait ismerteti a mult évi esperességi, kerületi és egye- temes egyházi életnek. A tantestület 6 rendes és 4 vallástanitóból áll. A mult évi iskolai értesítő szerint a növendékek száma 213, köztük 105 evang.

Sz. M.

A miskolczi ev. egyház évkönyvében ezeket találjuk megemlítésre méltóknak: közli az illetéktelenül elkereszteltek jegyzékét (32 gyermek) confirmáltatott 41 gyermek; egyházilag házassá- got kötött 33 pár; gyermekeit más vallásra ígérte 6; úrvacsorájával élt 507. A nőegylet vagyona 11,252 frt, a férfi filléregylet vagyona 14,818 frt, az árpolda tőkéje 3810 frt, a nyugdíjintézet vagyona 7938 frt, a persely gyűjtése és az ala- pitványok igen szép összegre rugnak. Az egyház tiszta vagyona 313,684 frt. Virágzó egyház, tisz- teletet parancsoló eredményekben gazdag egyházi élet tanubizonyossága az évkönyv.

Dr. Baltik Erigyes a dunáninnyi ág. h. ev. püspök a következő felhívást adta ki kerüle- tében: Örömmel köszöntlek Atyámfiak, mert évről évre tapasztalom, hogy a pogánymisszió iránti köteleességérzet mindegyre jobban megerősödik, a mit a pogánymisszió céljaira áldozott összegek nagyobbodásából látok. Az Úrnak ezen most folyó esztendejében újból fordulok hozzátok kérő sza- vammal, hogy segítséggel legyetek az evangeli- omnak a pogányok közt való terjesztésénél. Min- denek előtt kérésekkel és könyörgésekkel fordul- jatok az Úrhoz, a miért is felkérem a Tisztelendő lelkész urat, hogy pünkösöd ünnep II-od napján emlékezzenek meg egyházi szent beszédekben a pogánymisszióról. Azután meg Atyámfiak! áldozatok az Úrnak oltárára offertóriummal, a mely hivata- lomhoz a kerül. gyűlésig beküldendő.

A pozsonyi ág. h. ev. egyházközség évi értesítőjéből látjuk, hogy ez az egyházunk szépen virágzik. Az isten ígését most már nagy ünnepek első napján is hirdetik magyarul. A lyceum, aggok hajléka, az árvaház, a diakonissa anyaház, a gyámintézet, a jótékony nőegyesület, egyházi énekkar, mind arról tesznek bizonyosságot, hogy ez az egyház él és éltet! A jövő évre a lyceum mellett internatust épít az egyház. Lélek- szám 8193, született 270, confirmáltatott 152, úrvacsorához járult 3070, egyházilag házasságot kötött 92 pár, (tisza evang. vallású 38 pár, ve- gyes vallású 54 pár,) meghalt 261. Adományok tetemes összeget tesznek ki. Vagyon 1.611,141 frt. Egyházi és iskolai czélokra tett alapítványok összege 545.411 frt, a tápintézet és convictus alapítványa 190,651 frt, ösztöndíjalap 867,93 frt, jótékonyági alapok: árvaház 72962 frt, kórház 83847 frt, diakonissaház 54366 frt, menház 74991 frt, szegényház 50360 frt, nyugdíjalap 318900 frt, különfélék alapjai 132855 frt. A nőegylet 820 frtot gyűjtött a lefolyt évben, 1591 frtot osztott ki.

A m.-berényi II. kerületi ág. h. ev. egyház értesítőjét összeállította J e s z e n s z k y Károly, lel- kész. Lélekszám 4800; született 205, ezek közt törvénytelen 5; meghalt 113; házasságra lépett 61 pár, confirmáltatott 77, úrvacsorával élt 1590; iskolába járt 837 (hat iskolába.) Templom alap 1263 frt. A templomkerítési alap 626 frt. Ifjúsági alapítvány 96 frt. Az iskolákat államivá akarta tenni a gyülekezet, minthogy azonban akkor a vallási tantárgyak tannyelvét is az állam határozta volna meg, ezt a jogot pedig az egyházközség nem akarta kiadni kezéből: a terv megvalósításá- ban nem tesz további lépéseket az egyház, hanem bevárja a felsőbb egyházi hatóságok elvi döntését arra nézve: minő feltételek mellett bocsáthatók elemi iskoláink állami kezelés alá. A takarékos mag- tár vagyona pénzben 1125 frt, búzában 71 mm.

A városok congressusán a kulturális rész előadója Tauber Károly ügyvéd. Ezeket javasolja: a kiseddóvók föntartására az állam kellő segítséget adjon; a népiskolák, tanító- és tanító- nő-képzők államosítandók az egész vonalon, közép- iskolákat szélesebb körben állítson az állam, az egyetemi oktatást docentralizálja, kellő mennyiség- ben humánitárius intézeteket állítson föl, a váro- sok kegyúri jogát meg kell szüntetni, végül szini kerületek állítandók föl.

Az eperjesi jogakadémia hallgatósága a folyó tanévben ismét jelentékenyen megszapo- dott. Úgy látszik, hogy az ev. ref. testvéregyház e téren kifejtett buzgalma, négy jogakadémiájához való áldozatkész ragaszkodása fokozott mértékben kezd nyilvánulni a hazai ág. hitv. ev. egyházban is, annak egyetlen ilyenmő tanintézetével, a tiszai egyházkerület eperjesi kollegiumának kebelében fennálló s örvedetesen virágzó jogakadémiával

szemben. Erre enged következtetni az is, hogy a hallgatóság létszámában a legerősebb gyarapodást egyházunk szolgáltatta ebben a tanévben is. A folyó tanévben összesen 211 hallgató iratkozott be, kik közül 74 ág. hitv. ev., 14 ev. ref., 59 róm. kath., 20 gör. kath., 3 gör. kel. és 41 izr. Az ág. hitv. ev. hallgatók tehát erős relatív többségben vannak, a mi annyival is inkább kedvező arány, mert az ág. hitv. ev. főgymnasiumokban csaknem kivétel nélkül kisebbségben vagyunk. A jogakadémiának jelen tanévi tanrendjéből örömmel látjuk, hogy az egyetemes egyházzogon kívül, mely természetesen egyházunk jogintézményeivel szoros összefüggésben tárgyalatik, heti két órában külön a magyarországi ág. hitv. ev. ker. egyház alkotmánya és a prot. egyháztörténet is állandóan előadott tantárgy. Ekként alkalma van első sorban a 74 ág. hitv. ev. ifjúnak egyházunk jogi életét alaposan megismerhetni s e terén való tanulmányaikat majdan az egyházi közgyűlések termeiben s hisszük, hogy az egyházi irodalom terén is hasznosan értékesíteni. Erre van egyházunknak égető szüksége, mert az egyház nem lelkészettel foglalkozó tagjainak érdeklődése, az egyházkormányzatban való jártassága a jelen nehéz viszonyok között fokozott mértékben kívánatos. A tanításnak a legmagasabb fokon is lehetőleg egyházas szellemben való eszközlése bizonyára útjába fog állani annak a veszedelmes irányzatnak, melyet egyházunk egyik tekintélyes tagjának, volt zsinati képviselőnek megmagyarázhatatlan ballépése a legutóbbi napokban megindítani látszott.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése elfogadta Kőrmeny Sándor javaslatát, a prot. táborig lelkészek rangja és számuknak szaporítása tárgyában. A közös hadseregben van 143 r. kath. tényleges állományú táborig lelkész, és 8 protestáns, holott a népességi arány szerint 18-nak kellene lenni: a 770,000 frt táborig lelkészi budgetből csak 15,000 frt esik a protestánsokra; egy r. kath. lelkészre költ a hadügyi budget 4895 frtot, egy protestánsra pedig 1875 frtot. Bizony nagy okunk van itt is panaszra a mellőzés miatt.

A szentesi egyház használatnak átadta az új lelkészlakot (9000 frtba került.) Az egyház tiszta vagyona 73,195 frt. A nőegylet vagyona 1072 frt, évi kiadása 72 frt volt, 50 frtot pedig tőkésített. A szegény gyermekek könyvalapja 135 frt, az iskolai könyvtár pénzalapja 57 frt, a szegény gyermekek felruházására tett alapítvány 159 frt, a templomalap 28,635 frt. A gyülekezet lélekszáma Szentesen 480, szórványával együtt 758.

A Szent-István társulat nagy ünneppel avatta föl új épületét Budapesten. Ezen alkalommal a magyar nemzeti lobogó mellé ki volt tűzve a fehér sárga pápai lobogó is. A pápa fejedelemnek tekinti magát, tehát a r. katolikusok idegen

fejedelem lobogóját merik kitűzni a magyar mellé, s mégis ők kérkednek tiszta hazafiságukkal és siránkoznak üldöztetés miatt! A megnyitó beszédet a hercegprimás tartotta, azt fejtegetvén, hogy a magyar nemzet történetében a hit hősei voltak egyúttal a hazaszeretet példányképei. „A mi földadatunk az, hogy türelemmel, szeretettel javítsuk korunkat.“ Vajha megfogadnák ezt a bölcs, hazafias, keresztyéni tanácsot éppen a r. katolikusok, a kik a más vallásuk iránt sem türelmet, sem szeretetet nem ismernek. A r. kath. írók és hírlapírók országos értekezletén az elnök már harcias beszédet tartott. „A kath. elvek intranszigiensek, azok felett alkudozásokba nem bocsátkozhatunk, ezeket sem meghamisítani, sem átalkítani nem lehet. Hogy ezeknek érvényt szerezzünk: szükségét érezzük a tömörülésnek.“ (Tehát: a syllabus elveit akarják az életbe átvinni? E szerint ellenségei az államnak, a gondolat és lelkiismeret szabadságának, a haladásnak, civilizációnak!?) „Semmi más nem menti meg a mai társadalmat, mint a katolicismus.“ (Ennek éppen az ellenkezőjét bizonyítja Olasz-, Francia-, Spanyolország és Belgium hanyatlása! Németország, Dánia, Skandinávia, Észak Amerika fejlődése! A hatalmas, gazdag, fegyelmezett r. kath. egyház hívei szükségét érzik a tömörülésnek, mi szegény, szervezetlen, vérvesztett protestánsok pártolás híján hagyjuk tengődni irodalmi társulatainkat és lapjainkat, — sőt nyelvi különbség miatt magunkban is meghasoulunk és egymást ellenség gyanánt marcangoljuk. Ideje volna föleszmélnünk!)

A szatmári ev. ref. egyházmegye tárgyalta a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületnek a prot. theol. fakultásnak Budapesten felállítása tárgyában elfogadott s pártolás végett áttett javaslatát. S bár egy prot. theol. fakultásnak Budapesten, a m. kir. egyetem körében történő szervezését az 1848-iki 19. és 20-ik t. cz. egyenes folyományának tekinti s így magyarhoni prot. egyetemes egyházunkra nézve jogosnak s a tudomány, műveltség és közélet szempontjából szükségesnek tartja: mégis egy ily prot. theol. fakultásnak a felállítását ez idő szerint nem kívánja egyházmegyénk s nem kívánja pedig azért, mert fennálló theológiai intézeteink is néptelenek. Részünkről nem hallgathatjuk el azt az érvet sem, hogy míg annyi, de annyi szegényül dotált prot. lelkészi állomás lesz hazánkban, valóságos karrikatura egyetemi magas képzetetről beszélni. Mert ha csak annyiból állana az egyetemi képzetetés, hogy legyen prot. theol. fakultás, hát hiszen menne a dolog valamiképpen az állam jóvoltából (ha menne!); hanem aztán meg is birni az egyetemi képzetetéssel annak a kontingensnek, a melyik a theol. fakultást benépesíteni lenne hivatva, tehát éppen a lelkészi státusnak s a kisbirtokos osztálynak: ez már aztán nem menne olyan könnyen, mint némelyek el-

gondolják. Ugyanosa a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerületnek az 1848. évi XX. t. czikk szellemének megfelelő állami dotáció fölemelésére vonatkozó javaslatát már kedvezőbben fogadta egyházme gyénk, kimondván, hogy ugyanazon okokból, mi ket a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület felhoz, csatlakozik a mozgalomhoz. E végből tisztelettel meg is keresi a főt. egyházkerületet, kérve, hogy a maga hatáskörében méltóztatnék számítást tétetni arra nézve, hogy az állam által tiszántúli egyházkerületünk részére nyújtott segélyeken felül mennyi kérhető még az 1848. évi XX. t. cz. alapján; semmi esetre ki nem hagyva számításból egyetemes lelkészi nyugdíj-intézetünket, egyházkerületünk becsükségeit s írjon fel a konventhez, hogy a dotáció felemelése tárgyában a szükséges lépéseket tegye meg.

A Magyar szó kiküldöttje meglátogatta Gyurátz Ferencz püspököt is. Gyurátz Ferencz dunántúli ev. püspök, kinek óriási tevékenységét mutatják egyházkerületének minden tekintetben való rendezettsége, közoktatásügyi intézményei s számos kezdeményezése, a következőkben mondta el nézeteit a lap munkatársa előtt.

A 48. évi 22. t. czikk megvalósításának nem tekintheti a congrua segélyek kiutalását. Általános ismert a protestáns egyház magatartása s nézete e tekintetben teljesen azonos azokkal. Egyet ért Zelenka Pál ev. püspöknek azon nézetével, hogy egy fix összegben kellett volna a segélyt az egyházkerületek rendelkezésére bocsátani. Igaz ugyan, hogy a jelenlegi módozattal az állam jobban fenntarthatja a nemzetiség lakta vidékeken ingerenciáját, — de hát mi szükség van erre a többi egyházkerületben, melyek magyarok testestől-lelkestől.

Hány, de hány olyan határozatot hozott az egyetemes gyűlés, melyek mind azt bizonyították, hogy magyarabb a magyarnál. Nem egyszer megtörtént, hogy pánszláv és szász érzelmű hitrokonaik megtámadták őket ezért.

Sajnos, néha a törvény szelleméhez ridegen ragaszkodó állam nem adott nekik igazat. Ilyen kérdés volt az anyakönyvek milyen nyelven való vezetése is. Már csak azért sem volna szükség a többi evangélikus egyházkerület kontrollirozására, mert ezek teljesen élnek azon jogukkal, mit a törvény megenged, hogy akkor is üldözhessenek vis szaéléseket, mikor az állam már nem lát okot az üldözésre. A pánszlávok beszélhetnének erről eleget.

Fejlesztetni kell feltétlenül tovább a segélyezést is. E tekintetben teljesen jogos az a kívánság, melyet az evang. egyház a miniszteriumtól kért. De jogos a 23 millió forint tőkevagyon, vagy az ennek megfelelő kamatjövdelem kívánata.

A congrua-segélyek kiutalása sok akadály közt folyik. Maga részéről szintén igen sokat tud be a sablonnak, a melynek absurd voltát sajnosan érzik

a lelkészek. 86 congrua kiegészítési javaslat lett felterjesztve az egyházkerület részéről s 4—5 kivételével valamennyi vissza lett küldve pótlás, javítás végett, némelyik másod, harmad ízben is. Pedig a miniszterium elismerte, hogy a dunántúli evang. egyházkerület legelső volt. Elismerését nyilvánította ki a püspöknek — a nagy gonddal végzett munkáért — s mégis visszaküldte a darabot a legkisebb dolgokért, szinte bosszantó minuciosításokért. Ezekről különben más helyütt is fogunk szólni.

A theológiai fakultást csak Pesten óhajtja látni. Jogos követelés tárgyát képezheti ez. Mért legyen a katolicizmusnak privilégiuma?! A vidéki theológiákat fenntartandóknak véli. A soproni theológiát az egyházkerület már csak azért is fenntartja, mert számos nagy alapítványa van, melyek a helyhez vannak kötve s megszűnnének az intézet megszűntével. Az egyházjogi tanszéken előadott kanonjog vagy utaltassék vissza a megfelelő körbe vagy a protestáns egyházi jog tanszéke is állitassék fel. Az erdélyi püspöki czim kérdésében úgy ő, mint egyházkerülete teljesen identifikálják magukat Erdélylyel s feltétlenül ezen álláspont védelmezése mellett maradnak meg a jövőben is.

Zágrábban van egy gyülekezet, mely sem református, — sem tisztán evangélikus, hanem uniált, a minő Németországban igen sok van. Az ilyen egyháznak is kell tartozni valahova, mert a törvény ezt előírja s elfogadta azt a horvát tartománygyűlés is.

Úgy Antal Gábor ref. püspök, mint ő személyes lent lételük alkalmával külön-külön felszólították az akkori lelkészt Kolacseket nyilatkozattételre, a ki aztán Antal püspöknek azt mondta, hogy evangélikusok, más alkalommal pedig neki azt, hogy ők uniónt protestánsok.

Erre felszólította mind a két egyház írásbeli nyilatkozattételre. Mielőtt ez megtörtént volna, Kolacsek megvált állásától.

Az új lelkészt a legközelebbi napokban fogja felszólítani úgy Antal Gábor, mint ő. Igy persze nyilatkozni kell s a báni hivatal interveniálásával rövid időn belül meg fogjuk tudni, hogy tulajdonképpen hova is fognak tartozni a horvátok.

Nézete szerint ennek inkább egyházpolitikai, mint másféle politikai tendenciája van. A németországi uniált egyház mintájára akartak teljesen függetlenül mindenkitől alakulni a horvátok is. Hogy Kolacsek s német egyháza huznak a horvátokhoz kissé, az tény. Minő állásponton áll az új lelkész: azt a nyilatkozat fogja megmutatni.

Az ev. ref. egyetemes convent megtartotta rendes gyűlését s nagy meglepetésre: nem nyilatkozott a helyzetről. A közalap vagyona 1899. végén 2,233,710 k. A hátralék nagy, a járulék csökken. A hivek járuléka 1886-ban 104,301 frt volt, 1899-ben már csak 73,494 frt. Az országos

özvegy árva-gyám intézet vagyona 1.019,572 k.; özvegyeknek és árváknak kifizetett az intézet az elmúlt évben (76 özvegy és 105 árva) 40,923 k. Megtagadta a gyűlés az erdélyi kerület azon kérelmét, hogy a nyugdíjazott és a félfizetéses lelkészek tagjai lehessenek az intézetnek, miután ez által az intézet prosperálása kockázatosnak. Tudomásul vette a convent, hogy a tiszáninneri kerület a reformatió emléknapiját iskolai ünneppé tette és ezt a bölcs intézkedést, mint követendő példát ajánlja a többi kerületek figyelmébe is. Ugyancsak figyelmébe ajánlja a kerületeknek a tiszántúli ref. tanáregyesületnek az ifjúsági istenitiszteletek tartása, az egyházi ének intenzívebb tanítása és az egyháztörténeti szemléltető képek alkalmazása tárgyában a conventhez intézett felterjesztését. Lépéseket tesz a convent, hogy a theol. tanárok az állami tanári nyugdíjintézetbe vétessenek föl. Kimondta a convent, hogy az egyetemi prot. facultás kívánságát a viszonyosság jogos alapján állónak tartja ugyan, de a kérdésben elvi nyilatkozatot nem tesz, hanem azt véleményezés végett leteszi a kerületekhez. A rendszeresített álláson működő tanítói oklevéllel bíró vallástanítókra nézve fel fog irni a kormányhoz, hogy az állami tanítói nyugdíjintézetbe vegye föl. Az adózási reform ügyében az adatokat a kerületek már betérjesztették; a javaslatot esetleg egy rendkívüli gyűlés fogja tárgyalni. Az „erdélyi püspök“ czime ügyében vita nélkül elfogadta és fölterjeszti a convent az erdélyi kerület föliratát a kormányhoz; szintén fölír a convent a ref. tábori lelkészek számának fölemeléséért.

A r. kath. autonómia ügyében a püspöki kar bizottsága azt határozta, hogy követeli a r. kath. alapoknak és a budapesti egyetem alapjának kiadását, de nem fogadja el azt a tervet, hogy ezeket egy, világiakból és a papságból álló autonómiai bizottság kezelje, mert azt tiltja az egyház hierarchikus tervezete; a r. kath. egyház egy a püspökökkel, és a püspökök az egyházzal. A püspökök javaslatával szemben még a Magyar Állam is kifejezi elégedetlenségét.

Első Magyar Általános Biztosító Társaság Csekonics András gróf elnöklésével tartotta meg közgyűlését, a melyen 46 részvényes vett részt, a kik 382 részvényt és 75 szavazatot képviseltek. Az Ormódy Vilmos vezérigazgató által felolvasott jelentésből közöljük a következőket: Az elemi biztosítási üzlet csekély jövedelmessége daczára is nyereséggel záródik az üzlet. Az elemi ágak nyeresége is csak azért szállott alá egy alig számot tevő összegre, mert nagy részét felemésztette az a rendkívüli, nem kevesebb, mint 1.245,708 kor. összegű árfolyamvesztés, melyet az 1899. december 31-én általános tőzsdei jegyzések folytán, a társasági tőkék elhelyezésére szolgáló értékpapiroknak biztos értékessége

sem háríthatott el. Értékpapirjaink igen nagy részben magyar földhitelintézeti záloglevelek és ezeknek nagyobb mértékű árfolyamcsökkenése a leggondosabb előretétekintés mellett sem volt várható. Az ezúttal szerzett tapasztalatok alapján a jövőben az árfolyamok magasabb bejegyzése folytán kimutatandó különbözeteket kizárólag egy külön árfolyamkülönbözeti tartaléknak megalkotására fordítja a társaság. Ez az árfolyamvesztés azonban a társaság tényleges vagyoni erejét nem csökkenti, annyival kevésbbé, mert a társaság birtokában levő czimletek idővel a névértéküknek megfelelő összegekben kisorsoltatnak. A tűz- és szállítmánybiztosítási üzlet díjbevételei 12 866,869 koronáról 13.503,409 koronára emelkedtek. A tűzkárok azonban olyannyira igénybe vették a tekintélyes díjbevételt, hogy számbavehető nyereséget elérni nem lehetett. A jégbiztosítási üzlet nyereséget hozott. A jégbiztosítási díjbevételek 1899-ben több mint egy millióval, öt millió koronánál többre emelkedett. Az életbiztosítási üzletág új szerzeménye 41.760,000 korona volt az elmúlt évben; a biztosítási tőke 253.652,000 koronára emelkedett. Az életbiztosítási díjtartalékok a viszontbiztosítások levonása nélkül 71.559,669 koronát tesznek ki. Ezen üzletág tiszta nyeresége 977,838 koronára rug. A jelentés megemlékezik még arról is, hogy a társaság budapesti házáat alaposan kijavíttatták, a mi a ház értékének emelkedését eredményezte. Az igazgatóság indítványozza, hogy a 996.786 korona nyeresémből az életbiztosítottak nyeresémrészének és az igazgatósági nyeresémrésznek levonása után minden egyes részvény után 150 koronányi osztalék fizetessék és a fennmaradó 2000 korona a külön tartalékra vezetessék elő. A közgyűlés az indítványt elfogadta, mire a választások során B a t t h y á n y Géza gróf és Jekelfalussy Lajos elhunyt felügyelőbizottsági tagok helyébe Burchard-Bélaváry Konrád és Németh Titusz választmányi tagok, utóbbiak helyére pedig Korniss Károly gróf és Thuróczy György választattak be a választmányba. Ezzel a közgyűlés az elnök éltetésével véget ért.

IRODALOM.

A smalkaldi czikkék, vagyis Luther hitvallása Melanthon kapcsolt értekezésével. Magyarra fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta dr. Masznyik Endre, egyetemes evang. theol. akad. igazgató-tanár. Ára: 1 korona 20 fillér. Pozsony. A dunáninneri ág. hitv. evang. egyházkerület segélyével. 1900. A tiszta jövedelem fele a dunáninneri evang. egyházkerület felsőbb leányiskolai alapja növelésére fordíttatik.

Mindenekelőtt elismeréssel kell adóznunk dr.

Masznyik akad. igazg. tanár úrnak azért, hogy oly nehéz munkára, a milyen a smalkaldi czikkek fordítása, vállalkozott. A mily kitünő fordító volt maga Luther, ép oly nehéz munkát adott azoknak, a kik az ő tömör, páratlanul erőteljes irányát más nyelvre lefordítják. Olvassunk belőle akárcsak három sort, azonnal ráismerünk Lutherünkre. Így más senki, így csakis ő irhatott. Lehetetlen, hogy az ő irányának erőteljessége a fordításnál kisebb-nagyobb mértékben el ne halványuljon.

Könnyebb lett volna a fordító munkája, ha kész magyar fordítás fekszik előtte, melynek előnyeit felhasználhatja, hibáit kerülheti; — de a smalkaldi czikkeket, a mint a fordító ezt az előszóban is említi — „eddig még senki sem fordította le magyar nyelvünkre.“

A fordítást „Bevezetés“ előzi meg, mely a czikkek keletkezését, jellemét, tartalmát és jelentőségét, köztekintélyét és a szövegre vonatkozó tudnivalókat külön négy fejezetben ismerteti, elég terjedelmesen, alaposan.

Magát a fordítást gondosan egybevettem úgy az eredeti német szöveggel, mint annak latin fordításával. Fordító ugyan azt állítja, hogy az eredeti német szöveget vette alapul. Állítását el kell fogadnunk. Helylyel közzel azonban a fordítás azt a benyomást tette rám, mintha mégis jobban a latin után indult volna. Ezt nem hibául kívánám felróni, mert vannak a német szövegnek oly részletei, melyeknek értelme világosabban kitűnik, ha azokat a latin fordítással egybevetjük.

Egészben véve el kell ismernünk, hogy a fordítás hiven adja vissza az eredeti szövegnek értelmét. Ha azonban tekintjük a latin fordításnak lelkiismeretes pontosságát (kivált a Luther czikkeinél, kevésbé a Melanthon értekezésénél,) hűséges következetességét, úgy itt-ott felmerül ez az óhajlás, bár első magyar fordításunk is jobban mérközhethék a régi mintákkal!

Állításom részletes bebizonyításával nem kívánom az olvasó közönséget fárasztani. A tudós fordítónak azonban — esetleges kívánatára készségesen rendelkezésére bocsátom valamennyi megjegyzéseimet.

Itt csak néhány észrevételre szoritkozom, kérve az olvasót, venné kezébe a fordítást magát és keresse fel az illető helyeket, hogy az összefüggés iránt tisztába legyen és ne kelljen ennek feltüntetése kedvéért a szót túlságosan szaporítanom. Az első számmal a lapot, a másodikkal a sort jelölöm.

29, 8: „noha látnak és hallgatnak engem“ — „lassen mich zusehen und zuhören“ — tehát nem ők látnak stb., hanem nekem nyújtanak módot arra, hogy lássam stb. Itt a latin fordítás jelöli meg világosan az értelmet: me vivente, vivente et audiente.

29, 13: „mivel még élek“ — „dum adhuc

vivo.“ A német „weil ich lebe“ határozottan annyit jelent. mint: so lange ich noch lebe.

31, 19: „mivel hogy mi a zsinattal vakmerően csúf játékot űzünk“ — „weil wir sein so freventlich mit dem Concilio spotten“ — tehát nem a zsinattal űzünk csúfot, hanem magával az Úrral.

31, 27—28: „kézművesek engedetlensége, a parasztok telhetetlensége“ — „Ungehorsam der Unterthanen, Gesinde und Arbeiter, auch der Bauern Uebersetzung“ — az engedetlenségnek kézműveseknél nem is igen látom értelmét: „Uebersetzung“ áll az előttem fekvő szövegben, nem pedig Ueberlastung. Amaz pedig túlságos követelést jelent.

32, 12: „hát a zsinattal is megelégedhetünk“ — so möchten wir auch wohl mit dem Concilio zufrieden sein“ — értelme: hogy nélküle is ellehetünk, a mint ezt a latin is mutatja: superedere concilio possumus.

36, 8: E sor után másfél oldal fordítása teljesen kimaradt. Tévedésből-e vagy szándékosan? — Igaz, hogy itt a fordításnak sok nehézséggel is kellett volna megküzdenie! — Kár volt a csonkításról legalább jegyzetben meg nem emlékezni.

36, 27: „alapítványi intézmények“ — „Stifte“ — azok is kolostorok (apátságok.)

38, 15: „mert ez bálványimádás s ily tisztelet egyedül csak Istent illet.“ E mondat a latin fordításban megvan; — a német eredetiben nem találtam.

44, 7: „már csak a büntetés miatt is“ — „wo sie für der Strafe können“ — latin: nisi poena coerceantur, — ez az értelmet elég világosan adja.

44, 26: „a bűnbocsánatról“ — „Von der Busse“ — De poenitentia = bűnbánat.

45, 7: „a hogy akarnátok“ — ez teljesen felesleges és csak homályosítja az értelmet. A németben: „ihr seid wer und wie gross, weise, mächtig und heilig, als ihr wollt.“ — Az utolsó két szó mindegyik jelzőhöz tartozik és már benne van a magyar bárki, bármily nagyban stb.

A hamis bűnbánatról szóló czikkben a 46. és köv. lapokon a bűnbánat (Busse,) mely mint mozzanatokat magában foglalja a töredelmet (Reue,) gyónást (Beichte) és elégtételt (Genugthunug,) mint felső fogalom nincsen következetesen feltüntetve. A hol a töredelemről volna szó, ott is csak a bűnbánat szót használja a fordító (még pedig ötször is!)

49, 2: „rongyos garas“ — „Schwertgroschen“ — latin: pro sex nummis. Miért rongyos?

68, 7: E sor után szintén egy mondatka kimaradt.

69, 13: „Rómától oly távol esve“ — „so fern von Rom gelegen“ = welche fern von Rom

gelegen = melyek Rómától távol feküsznek.

75, 36: „az evangéliumi igéretben való hitetlenség és kételkedés ellen tusakodó lélek gyakorlata.“ A ki jól megnézi a német szöveget, azonnal látja, hogy a tusakodás tárgya az evangéliom igérete; a tusakodó felek pedig egyfelől: a hit gyakorlata, másfelől: a hitetlenség és kételkedés (Verzweiflung — kétségbeesés.) A magyar fordításból ez a viszony nehezen vehető ki.

Nem folytatom. Csak még néhány általánosabb megjegyzésem volna. Az irálynak bizonyos pongyolaságát mutatja a „no de,“ „nohát,“ „no de hát“ gyakori használata. Az illető helyeken megnéztem ugyan az eredetit; de sehol sem láttam indokoltnak azt a magyar, — talán nem is épen szép vagy finom kiszólást. Sokszor fordult elő Luthernél a „böse Buben“ kifejezés, melyet a fordító gazficzkokkal ad vissza. Inkább tartanám az értelemnek megfelelőnek, ha úgy mondaná „gonosz lelkek.“ Némelyek talán izlés dolgának tartják, de én úgy vélném, hogy hitvallási iratainkban lehetőleg kerülni kellene nemcsak a pórias, hanem az új divatos kifejezéseket is. Találunk a könyvben „bohóckodást, bohócságot, pereputtyot, jottát, mesebeszédet, fejbúbjegyet, kópéságot, kölyköket.“ Pedig talán nem lett volna nehéz, ezek helyett más megfelelőbb kitételeket találni. Az „idevágólag“ — „persze“ — „e fajta“ — „bezebel“ — „szerepel“ is alig található helyén valónak.

A mű külseje --- kifogástalan, diszes. Kívánatos volna annak a hiányoktól — hibáktól megtisztult népszerű olcsó kiadását lehető tág körben terjeszteni.

Stettner Gy.

Luther-Társasági Tankönyvvállalat.

„Beretzky Sándor: Bibliai történetek, evang. népiskolák számára“ megjelent 3. kiadásban. E kiadás egyes vallástanárok kívánságára bővítettett a próphétákból vett részekkel, valamint az apostolok cselekedetéből vett történetekkel. Technikai újítás e kiadásnál az, hogy a társaság kiadványai hirdettetnek benne s így azok a tankönyvek útján is ismeretökké lesznek. Ára 80 fillér. Kapható a Luther-társaság könyvkiadóhivatalánál (Budapest, VII. Rottenbiller u. 12.)

Evang. Kirchenzeitung für Oesterreich.

A zágrábi uniált egyházra nézve azt a magyarázatát adja magatartásának, hogy a vallásügyi törvény a „horvát törvények korlátai közt“ léptette életbe a zsinati törvényeket, a míg tehát ezek a törvények összhangba nem lesznek hozva egymással: lehetetlen a zsinati törvényeket életbe léptetni. Azonfelül a zágrábi egyház megőrzi „egyesült“ jellegét, mert a nélkül a hívek kicsiny száma miatt tönkre kellene mennie.

TEMETŐ.

Kármán Ede.

1837—1900.

Folyó évi április 3-án a nyugalomba vonult r.-bisztrói ev. lelkész Kármán Ede kidült az élők sorából s április 6-án kísértük ki az örök nyugalom helyére Rákoson, a hol fiánál tartózkodott s bevégezte szenvedésteli életét. Sirattuk benne egy jó és hű testvér kimúltát. Könnyeink összevegyültek a gyászoló özvegy s gyermekeinek könnyeivel, mert egy nemes szívű, igazi emberbarát költözött el sorainkból.

Elemi iskoláinak és a gymnasium végeztével beiratkozott a pozsonyi theológiára, majd annak végeztével kiment Jénába, a hol egy évet töltött. Visszatérvén hazájába két évi nevelősködés után, a nagyemlékü Máday superintendens által Miskolczon atyja oldalához segédlelkészül szenteltetett fel, azonban egy félév múlva a hámosfalvi egyház által rendes lelkészül választatván meg, ott 14 évig hűségesen munkálta az Úr szőlejét. Onnan ismét szülőföldjére Ratkó-Bisztróra választatott meg lelkészül, a hol 23 évig működött áldásosan ezen, filiái miatt igen terhes egyházban.

Egészségét a gond, a munka aláásták anyyira, hogy 1899. évi október havában kénytelen volt a pásztorbotot kezéből letenni, papi hivataláról leköszönt s a testileg teljesen megtört testvér óhajtotta a megváltó halált. Zochar Samuel ratkói lelkész tót halotti beszéddel, Petrenkó János kövi-i magyar halotti beszéd és búcsuztatóval kísérték ki a fáradt vándort az édes pihenés honába.

Pihenjen is csendesén a nehéz harcz után s beke lengjen hült porai felett!

Kérdés.

Van-e már valamelyik egyházmegyében kipróbált és jónak talált szabályrendelet vagy gyakorlat, mely az Alk. 76. §-ának alkalmazása lehetne?

ÜZENETEK.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom

M. E. Örömmel vettem, de türelmet kérek
— **P. S.** Köszönöm! — **B. G.** Most már megtu-

dom mondani azon rendelet számát, mely az anyakönyvek másolására vonatkozik: belügyminiszteri 128 111/1899. Olvasható az Anyakönyvi közlemények 11-ik, jogi és közigazgatási útmutató 5-ik számában.

— **K. S.** Köszönöm; akkor már megtaláltam a számot! — **G. P.** Számítok rá; az indítvány nagyon méltányos. A másíkról a szíves megemlékezést köszönöm. Megnyugtató, hogy találkozott felfogásunk!

Pályázat.

A rokuszi ág. hitv. evang. egyházközségnél megüresedett kántori teendőkkel egybekapcsolt

tanítói állásra

pályázat nyittatik. — **Fizetés:** készpénzben 740 korona, 1 hold 640 ööl szántó használata, bérértéke 42 kor.; 18 p. mérő rozs, értéke 120 kor.; 4 p. mérő árpa, értéke 20 kor.; 10 ööl tüzifa, melyből az iskolahelyiség is fűtendő, értéke 130 kor.; 1 nagyfogatú szekér széna, értéke 30 kor.; legeltetési jog $\frac{3}{4}$ -ad úrbéri telek után vagy 36 kor.; stóla és offertórium körülbelül 60–70 kor., végül öt 100 koronából álló ötödéves korpótlék. Szabadlakás, melléképületek és kert. Pályázhatnak ág. hitv. evang. okleveles tanítók, kik a magyar és német nyelvet tökéletesen birják, orgonálásban, ének- és tornatanításban is járások. A keresztlevéllel és egyéb okmányokkal felszerelt folyamodványok f. évi június hó 15. ig az egyházközség elnökségéhez küldendő. Posta helyben.

Rokusz, (Szepesm.) 1900. április 30-án.

WÉBER SÁNDOR

egyházfelfüggyelő.

GZIPOTT ÁRON

17. 1—1

evang. lelkész.

HÖNIG FRIGYES

gőzüzemre berendezett
harang- és ércöntődeje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II—28. szám.

— Alapított 1840 ben. —

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben **25% súly és ár megtakarítás éretik el.**

Kitünő jó hang és tartósságáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. **Régi harangoknak** forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak **csekély felülfizetés mellett új harangokkal való becserélésük.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek. 13. 24—2

LUTHER-TÁRSASÁG KÖNYVKIADÓHIVATALA.

Ajánlásra méltó ajándékok:

1. Gyurácz F.: „Hit oltára“	1 kor. 60 fill.
2. Sántha K.: „Buzgóság könyve“	4 kor. — fill.
3. Bierbrunner G.: „Christl. Hausaltar“	1 kor. 60 fill.
4. Famlar G. A.: „Christian Traugott“	— kor. 50 fill.
5. Hörök J.: „Nagysárosi vár ura“	— kor. 20 fill.
6. Paulik J.: „Ágostai hitvallás“	— kor. 50 fill.
7. Dr. Masznyik Endre: „Bahil Mátyás“	— kor. 50 fill.
8. Szeberényi Lajos: „Luther Márton“ (nyomtatás alatt)	— kor. — fill.
9. Török József: „Luther Márton“	— kor. 60 fill.
10. Dr. Zsilinszky Mihály: „Kermann Dan.“	— kor. 80 fill.

—== Lelekések, tanítók 20%-nyi rabattot kapnak. ==—

A rendeléseket kérem czimemre **BUDAPEST, VII-ik ker. Rottenbiller-utca 12. szám** küldeni.

MAJBA VILMOS vállastanárr.

15. 3—2